

Η αρχαιοελληνική μέριμνα για Καλλιγένεια, γέννηση υγιών και ωραίων απογόνων

Ιωάννα Μαρή, επίτ. Σύμβουλος Επικρατείας, ψυχολόγος, Πρόεδρος της «Ελληνικής Εταιρείας Προγεννητικής Αγωγής» και συνεργάτες

*«...πεπαιδευμένος εν τω πνεύματι,
τω κόσμω ελήλυθας
και τα της φύσεως ικανώς γινώσκεις
μήτρα η εξέθρεψέ σε
κοινωνόν των πάντων
εν σκέψει κατέστησεν.»*
Τίμωνος του Φλιασίου

«Αρχή Πολιτείας απάσης νέων τροφή» (ανατροφή), Πλάτων

Αρχαιοελληνική φιλοσοφία

Πυθαγόρας, Εμπεδοκλής, Πλάτων, Αριστοτέλης

Οι Έλληνες, από τα πανάρχαια χρόνια κι εδώ πρωτοπόροι, εννοούσαν την τεκνογονία ως ευγονία, ευτεκνία, καλλιγένεια (γέννηση ωραίων απογόνων με ιδανικό την υγεία στο σώμα και στο πνεύμα «νους υγιής εν σώματι υγιεί»).

Πρώτα δίδασκαν πόσο αναγκαία είναι η πνευματικότητα, της ερωτικής ένωσης του ζευγαριού, για τη γέννηση μιας μεγάλης ψυχής. (Πυθαγόρας, Πλάτων, Εμπεδοκλής, Πλούταρχος, Ησίοδος).

Στην Πυθαγόρεια σκέψη βλέπουμε σχετικά με τον γάμο και την δημιουργία απογόνων ότι πρέπει απλά να επαναλαμβάνει την αρμονία του Σύμπαντος Κόσμου. Γι'αυτό, η τεκνογονία

«πρέπει να γίνεται με σεβασμό των ορθών νόμων», δηλ. με «σύμπραξη της σωφροσύνης και της οσιότητας» διότι «αυτή είναι η αιτία της βιαιότητας πολλών ανθρώπων, ότι από τους πολλούς επιχειρείται η τεκνοποιία με κτηνώδη και αλόγιστο τρόπο» (Ιάμβλιχος, Πυθαγορικός βίος, 208 επ., Όκελλος ο Λευκανός «Περί της του παντός φύσεως»),).

«Δεν αρκεί να πληθαίνουν οι απόγονοι στις οικογένειες και να κατακυριεύουν τη γη, αλλά το σπουδαιότερο, πρέπει να γεννιούνται ωραίοι άνθρωποι (όχι μόνον πολλά αλλά και ωραία παιδιά πρέπει να αποκτά κάθε οίκος). Χάρης σ'αυτό και οι πόλεις θα είναι ευνομούμενες και τους οίκους τους θα

διοικήσουν με σύνεση και τους θεούς θα κάνουν φίλους τους ...».

«...σημασία είχε η αρμονική ταιριαστή σχέση του ζευγαριού και η αρμονία σώματος και πνεύματος, κατά την σύλληψη, αναγκαία για μια ωραία γενιά, την Καλλιγένεια»

Ο Ησίοδος, στα "Έργα και Ημέραι", επιτάσσει: η σύλληψη να γίνεται σε περίοδο ανάτασης και χαράς: "Να σπέρνεις παιδιά, όχι όταν επιστρέφεις από δυσοίωνη ταφή, αλλά μετά από συμπόσιο των αθανάτων" (στίχος 735). (Η σύλληψη να μη γίνεται μετά από κηδεία αλλά μετά από συμπόσιο των αθανάτων», συνάθροιση χαράς και έμπνευσης).

Ο Σωρανός απέδιδε μεγάλη σημασία στην σύλληψη τονίζοντας την σημασία του να βλέπει η έγκυος ωραίες μορφές, για να συλλάβει ωραίο παιδί!

Ο Πλάτων, στα σπουδαία έργα του «Πολιτεία» και «Νόμοι» (Στ' βιβλίο), αναφέρεται, στους γάμους και την τεκνογονία.

Στην οργάνωση της «Πολιτείας» όριζε «γυναίκες επισκόπους» των γάμων, οι οποίες θα είχαν υπό την εποπτεία και καθοδήγησή τους τα ζεύγη.

Μεγάλη σημασία έπρεπε να έχει για το ζεύγος να αποκτήσει σωστά παιδιά: «την των παιδων ομαλότητα» (Νόμοι Στ' 773).

Έπρεπε οι νέοι να είναι αποφασισμένοι να προσφέρουν στην πόλη τα ομορφότερα και πιο εύρωστα και δυναμικά παιδιά: «ως καλλίστους και αρίστους εις δύναμιν αποδειξομένους παίδας τη πόλει» (Στ' 783).

Ο Πλούταρχος συνιστούσε την αποφυγή της μέθης ώστε το παιδί που θα γεννιόταν να μην είναι επιρρεπές στην μέθη.

«Στο διάστημα της τεκνοποιίας πρέπει τα ζεύγη να προσέχουν να μην πράττουν ούτε νοσηρά πράγματα, ούτε βιαιότητες και αδικίες, διότι αυτά εντυπώνονται στα σώματα και τις ψυχές των παιδιών-εμβρύων ... ».

«Αν η αρχή γίνει σωστά, υπάρχει η εγγύηση των θεών ότι όλα θα είναι σωστά» (Νόμοι Στ' 775 επ.).

Οι κυοφορούσες αφιέρωναν το παιδί τους στον Απόλλωνα για να ομοιάσει σ' αυτόν.

«Αρχή Πολιτείας απάσης νέων τροφή» = ανατροφή, πίστευαν.

Στο Ζ' βιβλίο των Νόμων, αναφερόμενο στην ανατροφή των παιδιών, που έπρεπε να μην έχουν φόβους και δειλία, αλλά ανδρεία, καλοσύνη και αρετή, ρητή γίνεται αναφορά στο ότι από πολύ ενωρίς τίθενται οι βάσεις για το μελλοντικό χαρακτήρα και ότι προπαντός για τον σκοπό αυτό,

«οι γυναίκες, στην διάρκεια της εγκυμοσύνης τους, έπρεπε ιδιαίτερα να προσέχουν, ώστε να μην δοκιμάζουν ούτε πολλές ηδονές ούτε λύπες, αλλά να ζουν στην περίοδο αυτή τιμώντας την, φροντίζοντας να είναι ήρεμες, χαρούμενες, με καλή διάθεση» (Ζ' 792).

«Η διάνοια της εγκύου πρέπει να είναι ήρεμη, γιατί, κατά την κύηση, τα παιδιά απορροφούν την ζωή από τη μητέρα, όπως τα φυτά από την γη»,(Αριστοτέλης, Πολιτικά 1335a-1335b).

Η μορφοποιός δύναμη της εγκύου

Οι φιλόσοφοι της αρχαίας Ελλάδας (όπως και σύγχρονοι ερευνητές) ύμνησαν μία ιδιαίτερη ιδιότητα της γυναίκας- εγκύου. Κατ' αυτούς, στους εννέα μήνες της εγκυμοσύνης, η φύση την προίκισε με την δυνατότητα να σχηματίσει το παιδί της όμοιο με τις εικόνες που θαυμάζει ακόμη και με τα ψυχικά και ηθικά χαρακτηριστικά που θαυμάζει και φαντάζεται.

Ο Εμπεδοκλής έλεγε «Κατά την φαντασίαν της γυναικός, κατά την σύλληψιν μορφούνται τα βρέφη. Πολλάκις γυναίκες ηρώων και θεών ηράσθησαν και όμοια τούτοις απέτεκον.»

(Τα βρέφη ομοιάζουν με τις εικόνες που η γυναίκα φαντάζεται κατά την σύλληψη του παιδιού της. Πολλές φορές οι γυναίκες ερωτεύθηκαν ήρωες και θεούς και το παιδί που γέννησαν έμοιαζε σ'αυτούς.)

Κατά τους Στωικούς, τα βρέφη ομοιάζουν σε εκείνους που συμπαθεί η έγκυος γυναίκα.

Στη **Μήδεια του Ευριπίδη** (γερμανική έκδοση) η εγκληματικότητα της τραγικής μάνας αποδίδεται από την ίδια τη Μήδεια **στις κακές σκέψεις της μητέρας της και στην έλλειψη αγάπης προς αυτήν, όσο την έφερε στη μήτρα της:**

Έτσι η Μήδεια, μετά τον φόνο των παιδιών της, αναφωνεί:

**“Αχ! Κόσμε!
Μακάρι εσένα υπαίτιο να θεωρούσα
για ό,τι σε μένα έκανα κακό,
που ίδιο δεν εστάθηκε ως τώρα,
όμως, την μάνα μου φταίχτρα θα πω και υπαίτια,
γιατί σαν στα κατάψυχρά της σπλάχνα με κυοφορούσε,
μονάχα του κακού την σκέψη άφηνε να με φθάνει,
και συμφορές να γίνω εγώ αιτία νάρθουν,
και άξια για τούτες να θρηνήσω, να μην είμαι”.**

Η έγκυος διδάσκει το παιδί της με την σκέψη της:
Σ'ένα όστρακο του Τίμωνος του Φλιασίου διαβάζουμε το εξής επίγραμμα:

**«...πεπαιδευμένος εν τω πνεύματι,
τω κόσμω ελήλυθας
και τα της φύσεως ικανώς γινώσκεις
μήτρα η εξέθρεψέ σε
κοινωνόν των πάντων
εν σκέψει κατέστησεν.»**

(Ήλθες στον κόσμο έχοντας πνευματική παιδεία και γνωρίζεις αρκετά τα σχετικά με την φύση, επειδή η μήτρα που σε έθρεψε σου επικοινωνήσε το κάθε τι με την σκέψη).

Εορτές μύησης των νέων για τον γονεϊκό ρόλο

Η καθημερινή ζωή της αρχαίας Ελληνίδας (Αφροδίσια, Αρρηφόρια, Αρκτηία, υπέρ της Βραυρωνίας Αρτέμιδος, Θεσμοφόρια)

Τα παραπάνω αποφθέγματα και αναπτύξεις των φιλοσόφων θα είχαν μικρή βαρύτητα αν δεν ακολουθούντο από την πρακτική της καθημερινής ζωής.

Από τις πιο μικρές ηλικίες, στους ιερούς ναούς τα κορίτσια όταν έφθαναν τα **9-12 χρόνια τους μετείχαν στις μνητικές εορτές υπέρ της Βραυρωνίας Αρτέμιδος**, όπου υπηρετούσαν επί ένα έτος με στόχο την προετοιμασία τους για την μετάβασή τους από την παιδική ηλικία στην ηλικία της γυναίκας, αργότερα συζύγου και μητέρας. Σε αντίστοιχες εορτές συμμετείχαν τα αγόρια.

Αμέσως μετά τον γάμο τους όλες οι γυναίκες μετείχαν στις οργανωμένες εορτές στις περισσότερες ελληνικές πόλεις: στα θεσμοφόρια, μνητικές τελετές προς τιμήν της Δήμητρας, θεάς της γονιμότητας, ευκαρπίας της γης και καλλιγένειας των γυναικών. Κατά την εορτή αυτή, όπου οι γυναίκες δήλωναν και τον γάμο τους, μετά από διαδικασία σωματικής και ψυχικής κάθαρσης, με την νηστεία (1^η ημέρα των θεσμοφορίων) και το πένθος, τον γενικό οδυρμό και συναισθηματική συμπαράσταση των γυναικών προς την Δήμητρα για τον χαμό της κόρης της Περσεφόνης (2^η ημέρα), κατά την 3^η ή 4^η ημέρα **δέχονταν μύηση από τις ιέρειες της Δήμητρας στην Καλλιγένεια**: Πώς δηλαδή να φέρουν στον κόσμο υγιή και εύρωστα παιδιά, με χαρίσματα, άξιους πολίτες του αύριο.

Μετά το πέρας της τελετής οι γυναίκες είχαν συνειδητοποιήσει τον σπουδαίο ρόλο τους στο πολιτικό και πολιτιστικό γίνεσθαι της χώρας τους... Εκείνες, αλήθεια, ήταν **θεσμοφόρες, είχαν την ευθύνη της διατήρησης των «θεσμών»**: της διατήρησης δηλ. του κάλλους και της αρετής της ελληνικής γενιάς και η ίδια η πολιτεία τις τιμούσε εξαιρετικά. Στο τέλος της εορτής, βράβευαν την γυναίκα που κατά το προηγούμενο έτος είχε γεννήσει το υγιέστερο και ωραιότερο μωρό.

Αυτή η πάνδημη εορτή είχε **εθνική** σημασία. Κατά την διάρκειά της (επί 3-4 ημέρες), η εκκλησία του Δήμου αργούσε, οι άνδρες ήταν απασχολημένοι στη διατήρηση της οικιακής οικονομίας, στο σπίτι, και κάθε πολίτης **όφειλε** να δώσει το αναγκαίο χρηματικό ποσό για τη συμμετοχή της γυναίκας του στην εορτή των Θεσμοφορίων

Στο έργο του Αριστοφάνους «Θεσμοφοριάζουσες», **η ευθύνη** των μητέρων για τις αρετές ή τα ελαττώματα των παιδιών τους, δηλαδή κατ'ουσίαν για την ποιότητα των ανθρώπων που εκείνες γέννησαν, διακηρύσσεται από τις ίδιες τις γυναίκες του χορού:

**«Έπρεπε όποια γυναίκα έχει γεννήσει
άνδρα χρήσιμο για την πόλη,
στρατηγό ή ταξίαρχο,
να της δίνουν τιμητική θέση στις γιορτές
κι αν έχει κάνει δειλό,
τριήραρχο πονηρό ή κυβερνήτη ανίκανο,
να κάθεται πίσω από την πρώτη κουρεμένη
και τα λεφτά της δεν θάπρεπε να δίνουν τόκο.
Δεν αξίζει να γεννούν τόκο τα λεφτά σου
αφού έχεις γεννήσει τέτοιο γιο»!**

Ίσως να μην κατανοούσαμε ποτέ την σημασία του γυναικείου ρόλου, θεμελίου των ελληνικών θεσμών, αν δεν μαθαίναμε από την σύγχρονη επιστήμη την μεγάλη δύναμη της συνειδητής μητρότητας στις ρίζες της ζωής.

Μήπως η άνθιση Επιστήμης, Φιλοσοφίας, Τέχνης της ελληνικής αρχαιότητας, **πολιτισμού ανώτερου**, διαποτισμένου από τις αξίες του ωραίου, του αγνού, του μέτρου και της αρμονίας, μήπως η γέννηση τόσων ιδιοφυών υπάρξεων οφείλεται σ'αυτήν την πάνδημη προετοιμασία;

**Ενημέρωση, σεμινάρια στην Προγεννητική Αγωγή,
όλα δωρεάν, τηλ 210 9629704, 6972 509156**